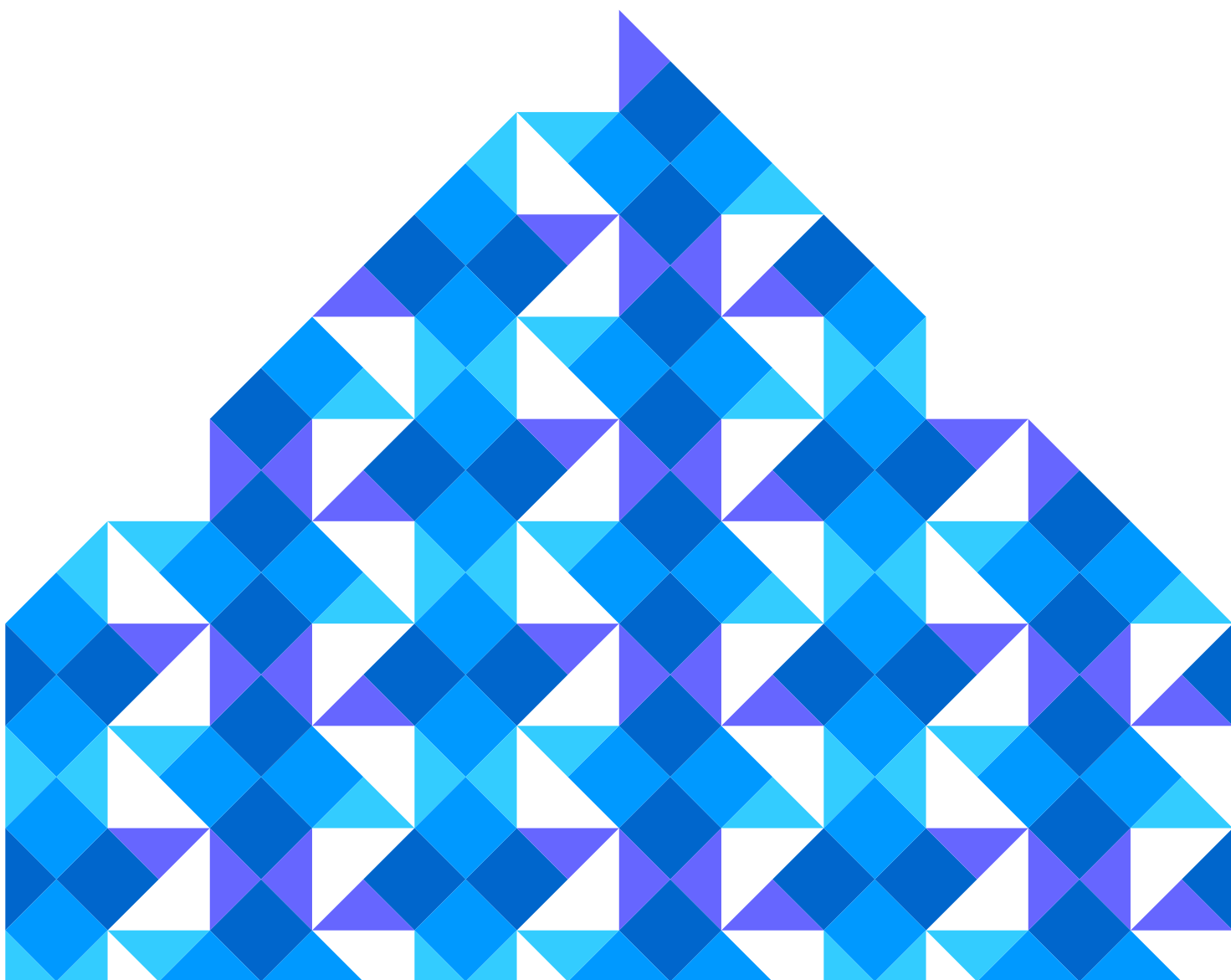

Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete

Andra delrapporteringen av ett regeringsuppdrag
om stöd till kommuner och regioner

Myndigheten för delaktighet är en kunskapsmyndighet som arbetar inom funktionshindersområdet. Vi arbetar för att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara fullt delaktiga i samhället.

Myndigheten för delaktighet, 2019
Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete

Nummer 2019:11
ISBN 978-91-87883-61-3 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet, Box 1210, 172 24 Sundbyberg
E-post: info@mfd.se
Telefon: 08-600 84 00

Innehåll

Förord.....	5
Inledning.....	6
MFD:s utgångspunkter i uppdragets genomförande.....	7
Uppdragets syfte.....	7
Samarbete utifrån olika förutsättningar	7
Stöd på kommuners och regioners villkor	8
Jämställdhet och barnrätt.....	8
Långsiktighet för att uppnå förändring.....	9
Arbetet i uppdraget 2019	10
MFD:s roll	10
Samordning och samarbete	11
Dialog och förankring	12
MFD:s stöd till länsstyrelserna	12
Kunskapshöjande insatser i nätverket.....	12
Enskilt stöd	13
Medverkan och stöd vid konferenser och liknande.....	13
Stöd inom styrning och aktiv involvering	14
Stärkt funktionshindersperspektiv i länsstyrelserna	15
Reflektioner	16
Arbetet i uppdraget	16
Samarbete med länsstyrelserna ger nya möjligheter.....	16
Ökad efterfrågan på stöd kräver metodutveckling	17
Varierande förutsättningar hos länsstyrelserna	17
Uppdraget skapar nya kontakt- och samverkansytor.....	18
Avsaknad av samordnare skapar gemensamt ansvar	19

Funktionshinderspolitiskt arbete i kommuner och regioner	19
Långt kvar till målet.....	19
Utbildning och kompetenshöjning avgörande	20
Politiska prioriteringar och signaler nödvändiga.....	20
Traditionell tolkning av funktionshinderspolitik begränsar det tvärsektoriella arbetet	21

Förord

I detta uppdrag samarbetar länsstyrelserna och Myndigheten för delaktighet (MFD) för att gemensamt ge ett ändamålsenligt och effektivt stöd till kommuner och regioner i deras funktionshinderspolitiska arbete. Uppdraget öppnar möjligheter till ett förbättrat samarbete mellan statliga myndigheter, kommunsektorn, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och andra aktörer. Ett samarbete som är nödvändigt för att det funktionshinderspolitiska arbetet ska få genomslag i hela samhället.

Kommuner och regioner har olika förutsättningar för funktionshinderspolitiskt arbete. Geografiska och demografiska faktorer skiljer sig åt, kunskap och traditioner varierar. För att uppnå ökad delaktighet och jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning krävs det att kommuner och regioner får stöd utifrån sina skiftande förutsättningar. Länsstyrelsernas lokala och regionala förankring tillsammans med MFD:s nationella roll i funktionshinderspolitikens genomförande möjliggör detta.

Genom länsstyrelsernas och MFD:s arbete i detta uppdrag får staten samtidigt ett tydligt funktionshinderspolitiskt ansikte gentemot kommuner och regioner. Uppdraget öppnar dessutom en kanal även för andra statliga myndigheter att stödja kommuner och regioner inom detta politikområde.

Detta är MFD:s delrapport för 2019.

Sundbyberg i december 2019

Malin Ekman Aldén
Generaldirektör

Inledning

Myndigheten för delaktighet, MFD, fick i sitt regleringsbrev för 2018 (S2017/07302/RS) i uppdrag att i samarbete med länsstyrelserna ge stöd till kommuner och regioner att genomföra sina funktionshinderspolitiska planer och strategier. Länsstyrelserna fick samtidigt ett i stort sett likalydande uppdrag i sina regleringsbrev. Uppdraget löper under åren 2018–2020. Den första delrapporteringen gjordes den 14 december 2018 och uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2021. Detta är MFD:s delrapportering för 2019.

Det nationella funktionshinderspolitiska målet har sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (konventionen) och syftar till att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till jämställdhet mellan kvinnor och män och särskilt stärka rättigheterna för barn. Kommuner och regioner ansvarar för en stor del av välfärden och den offentliga verksamheten. Det innebär att de har en avgörande roll för att det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska kunna nås och för Sveriges möjlighet att leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Myndigheten för delaktighet har i uppdrag att verka för att funktionshinderspolitiken genomförs i samhället. Myndigheten sprider kunskap om levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning och ger stöd till ansvariga samhällsaktörer att genomföra funktionshinderspolitiken. Länsstyrelserna har i uppdrag att verka för att nationella mål får genomslag utifrån regionala förutsättningar och har ansvar för många områden som är nära relaterade till funktionshinderspolitiken.

MFD och länsstyrelserna har därför goda förutsättningar att gemensamt ge ett effektivt och ändamålsenligt stöd till kommuner och regioner i syfte att bidra till att Sverige närmar sig det nationella funktionshinderspolitiska målet.

MFD:s utgångspunkter i uppdragets genomförande

Uppdragets syfte

Syftet med uppdraget är att stärka kommunsektorns förutsättningar att bedriva funktionshinderspolitiskt arbete i linje med det nationella målet och inriktningen. Detta ska uppnås genom att erbjuda ett effektivt och ändamålsenligt stöd utifrån kommuners och regioners olika behov.

Det stödjande arbetet i uppdraget ska anpassas utifrån lokala och regionala förutsättningar och behov, men också utifrån den nationella politiken och andra aktörers stödjande verksamhet. Stödet ska ge tjänstepersoner och beslutsfattare såväl konkret stöd inom olika verksamhetsområden som ökad kunskap om funktionshinderspolitik i stort. Aktiv involvering av personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem är en del i uppdragets arbete samt ett viktigt område för stöd till kommuner och regioner.

Samarbete utifrån olika förutsättningar

MFD och länsstyrelserna genomför uppdraget i ett nära samarbete utifrån myndigheternas olika roller, kompetenser och resurser.

Arbetet i uppdraget innebär ett nära samarbete med löpande gemensamma aktiviteter samtidigt som MFD och de olika länsstyrelserna parallellt bedriver självständigt arbete i syfte att genomföra uppdraget på ett effektivt sätt. Länsstyrelserna arbetar med att ge stöd till kommuner och regioner i sina län utifrån lokala och regionala förutsättningar. MFD arbetar i sin tur med att genom i uppdraget identifierade behov och kunskap utveckla stöd som såväl länsstyrelserna som regioner och kommuner har nytta av.

Uppdragets utformning ligger på många sätt nära MFD:s övriga uppgifter att stödja och följa offentliga aktörers och kommunsektorns

funktionshinderspolitiska arbete. Arbetet i uppdraget är därför nära kopplat till myndighetens övriga verksamhet. MFD:s uppföljningsarbete har bidragit med en kunskapsbas som kunnat kompletteras med kvalitativa observationer från uppdragets arbete, vilket i sin tur har varit viktig input i uppföljningsarbetet. Kunskap om kommunsektorns stödbehov har på samma sätt gett viktig bakgrundskunskap till MFD:s utveckling av stöd till såväl kommunsektorn som andra aktörer.

Stöd på kommuners och regioners villkor

Det kommunala självstyret sätter en tydlig ram för uppdragets genomförande. Under 2018 genomförde MFD och länsstyrelserna en kartläggning och analys av kommuners och regioners stödbehov inom funktionshinderspolitiken. Kommuner och regioner gavs då möjlighet att uttrycka sina behov och önskemål om stöd. Dessa behov analyserades utifrån uppdragets roll och den nationella politiken.

De områden som valdes ut som fokusområden för uppdragets stödinsatser var dels övergripande systematiskt arbete inom området, bland annat framtagande av funktionshinderspolitiska planer och strategier samt aktiv involvering, dels stöd i genomförandet av funktionshinderspolitiska åtgärder inom ett antal specifika verksamhetsområden såsom fysisk och digital tillgänglighet och arbetsgivarrollen.

Jämställdhet och barnrätt

Jämställdhet och barnrätt är viktiga utgångspunkter i uppdraget och i MFD:s arbete i stort. Givet funktionshinderspolitikens tvärssektoriella karaktär och länsstyrelsernas uppdrag inom områden som föräldraskapsstöd, integration, jämställdhet och mänskliga rättigheter (MR), men även samhällsbyggnad, kulturmiljö med mera, präglas arbetet av ett intersektionellt perspektiv.

Barnrätt och jämställdhet kommer in som delar i det funktionshinderspolitiska uppdraget, men uppdraget innebär också att

funktionshindersperspektivet uppmärksammas och beaktas inom länsstyrelsernas övriga arbete med jämställdhet och barnrätt. Flera länsstyrelser har genomfört utbildningar och konferenser där funktionshindersperspektivet varit en integrerad del av barnrätt, jämställdhet, föräldraskapsstöd, MR eller andra relaterade områden som länsstyrelserna har uppdrag inom.

Långsiktighet för att uppnå förändring

En viktig utgångspunkt i uppdraget är att bygga långsiktiga strukturer som möjliggör för MFD att även efter uppdragets slut ge stöd till länsstyrelserna i deras arbete gentemot kommuner och regioner.

Arbetet i uppdraget 2019

MFD:s roll

MFD:s roll i uppdraget är att stödja länsstyrelserna. Länsstyrelserna ska i sin tur ge stöd till kommuner och regioner. MFD ger inom projektets ramar inte stöd till enskilda kommuner och regioner om det inte sker i samarbete med länsstyrelserna. Inom andra sammanhang och uppdrag fortsätter givetvis MFD att ge direkt stöd till såväl kommuner som regioner och andra statliga myndigheter.

MFD:s stöd till länsstyrelserna sker riktat till alla länsstyrelser, till grupper av länsstyrelser med gemensamma behov samt till varje länsstyrelse enskilt utifrån deras behov.

MFD:s arbete gentemot länsstyrelserna består av fyra delar:

1. MFD ger direkt stöd till länsstyrelserna i deras stödjande arbete gentemot kommuner och regioner. Det kan handla om att MFD föreläser och håller i utbildningar på konferenser som länsstyrelserna anordnar, att MFD tar fram och sammanställer material att använda gentemot kommuner och regioner eller förmedlar kontakter till andra relevanta statliga myndigheter och aktörer.
2. MFD arbetar för att höja kompetensen och kunskapen om funktionshinderspolitik i länsstyrelserna i syfte att stärka länsstyrelsernas förmåga att i sin tur stödja kommuner och regioner. Detta sker regelbundet genom de nätverk och arbetsgrupper som etablerats i strukturen för uppdraget och i andra former vid behov.
3. MFD stödjer länsstyrelserna i att integrera ett funktionshindersperspektiv i sin verksamhet i syfte att höja den generella funktionshinderspolitiska kunskapen och kompetensen inom länsstyrelserna. Detta bidrar i förlängningen till att länsstyrelserna i ökad grad beaktar ett funktionshinderspolitiskt perspektiv i alla delar av sin verksamhet gentemot kommuner och regioner, men även gentemot allmänhet och andra aktörer.

4. MFD använder uppdraget som ett verktyg i MFD:s ordinarie stödjande arbete, dels som en kanal för att förmedla stöd till relevanta målgrupper, dels som en kanal för att inhämta kunskap, synpunkter och idéer om kommuners och regioners behov och förutsättningar. Denna del är mer proaktiv och innebär en nära dialog mellan länsstyrelserna och MFD:s kärnverksamhet för att på ett strategiskt sätt sprida MFD:s implementeringsstöd och inhämta kunskap.

De två första delarna har varit prioriterade under uppdragets första två år. Den tredje delen kommer att prioriteras tydligare under uppdragets sista år i syfte att ge en mer bestående effekt inom länsstyrelserna även efter detta regeringsuppdrag. Den fjärde delen löper naturligt genom hela uppdragets arbete.

Samordning och samarbete

Den övergripande samordningen i uppdraget sker genom en samordningsgrupp bestående av länsstyrelsernas två kontaktchefer och uppdragets projektledare på MFD. Samordningsgruppen har regelbunden kontakt med uppdragets kontaktperson på SKR, med funktionshindersrörelsen och med andra relevanta statliga myndigheter och aktörer.

Länsstyrelserna har tillsammans med MFD bildat ett nätverk för uppdraget där alla länsstyrelser representeras av en strateg med ansvar för funktionshindersfrågor. MFD representeras av projektledaren. Nätverkets syfte är att utbyta erfarenheter, samordna arbetet samt möjliggöra kompetensutveckling och samarbete mellan länsstyrelserna, MFD och andra relevanta aktörer. Utöver nätverkets medlemmar har andra medarbetare från MFD, länsstyrelserna och ett antal externa aktörer deltagit vid olika tillfällen. Nätverket träffas fysiskt två gånger per termin. Därutöver kommunicerar nätverket löpande genom mejl, skypemöten och en digital samarbetsyta.

Nätverkets arbete samordnas av ett arbetsutskott där fyra länsstyrelser samt MFD är representerade. Arbetsutskottet planerar nätverksmöten och utgör kontaktpunkt gentemot samordningsgruppen.

MFD och länsstyrelserna deltar i nätverket som jämbördiga parter och deltar på lika villkor i diskussioner, erfarenhetsutbyte med mera. MFD bidrar med erfarenheter, perspektiv och kompetens utifrån sitt uppdrag och sin roll. MFD bidrar också till nätverkets arbete genom att i sin medverkan i arbetsutskottet planera möten samt genomföra föreläsningar, övningar med mera.

Dialog och förankring

Under uppbyggnaden och planeringen av uppdraget 2018 hade samverkansgruppen dialog om sitt arbete med SKR, funktionshindersorganisationerna med flera, i syfte att involvera viktiga aktörer i arbetet och höja kvaliteten i uppdragets genomförande. Under 2019 har kontakterna med SKR fortsatt och MFD har informerat om uppdragets arbete på möte med MFD:s funktionshindersråd.

MFD stödjer även länsstyrelserna i deras arbete och dialog med funktionshindersorganisationerna regionalt.

MFD:s stöd till länsstyrelserna

Kunskapshöjande insatser i nätverket

På nätverkets möten har ett antal kunskapshöjande aktiviteter genomförts. Dessa har valts med utgångspunkt i kommuners och regioners behov som identifierades i kartläggningen 2018 samt länsstyrelsernas behov.

Teman i detta kunskapshöjande arbete har bland annat varit att förbättra det intersektionella arbetet i uppdraget och samordningen inom olika MR-områden, exempelvis jämställdhetsintegrering och barnrätt kopplat till funktionshindersperspektivet. I detta har Barnombudsmannen, länsstyrelsernas nationella MR-samordnare samt länsstyrelsernas jämställdhetssamordnare medverkat. Andra teman har varit relevant lagstiftning såsom lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen).

Vidare har MFD genomgående genomfört utbildningar i syfte att stärka länsstyrelsernas kunskap om den nationella funktionshinderspolitiken. MFD:s årliga uppföljningar av offentliga aktörers arbete och levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning har presenterats och diskuterats.

En viktig del i det kunskapshöjande arbetet är att dela erfarenheter och kunskap mellan alla deltagande myndigheter.

Enskilt stöd

En viktig del i MFD:s stöd till länsstyrelserna är att fungera som kunskapsbank, bollplank och kontaktförmedling till andra aktörer. Detta är ett led i att stärka länsstyrelsernas egen förmåga att stödja kommuner och regioner, att höja länsstyrelsernas kunskap om funktionshinderspolitik och att öka MFD:s kunskap om länsstyrelsernas arbete och funktion. Det ger också MFD en viktig insikt i hur det funktionshinderspolitiska arbetet kan fungera i praktiken på statliga myndigheter av olika storlek i olika delar av landet. I denna typ av stöd är flera olika sektioner och funktioner på MFD involverade genom att ge stöd inom konkret tillgänglighetsarbete, tolka och analysera statistik, planera konferenser och utbildningar, bidra med underlag och presentationer med mera.

Medverkan och stöd vid konferenser och liknande

Representanter från MFD medverkar regelbundet som föreläsare, utbildningsledare med mera på länsstyrelsernas arrangemang inom ramen för uppdraget. MFD stödjer också länsstyrelserna i planering av dessa arrangemang.

Under 2019 har representanter från MFD medverkat på tjugotre arrangemang som genomförts av fjorton olika länsstyrelser. Vid vissa tillfällen deltog även kommuner och regioner från andra, angränsande län.

Genom dessa arrangemang har MFD kunnat ge stöd och utbildning till ett stort antal kommuner med skiftande förutsättningar inom såväl grundläggande funktionshinderspolitik som mer konkret arbete avseende styrning och aktiv involvering.

MFD har under året genomfört en distansutbildning för länsstyrelserna om tillgänglighetsarbete vid möten, konferenser och liknande. Syftet har varit att de arrangemang som ordnas inom ramen för uppdraget ska hålla hög nivå i fråga om tillgänglighet och fungera som goda exempel gentemot gästande kommuner och regioner. Konkret stöd kring tillgänglighetsfrågor efterfrågas även bredare inom länsstyrelserna.

Stöd inom styrning och aktiv involvering

Att integrera ett funktionshindersperspektiv i styrning och ledning samt aktiv involvering av personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem har varit två fokusområden för stödinsatser gentemot kommuner och regioner under 2019. MFD har tagit fram metodstöd inom respektive område för att ge konkret stöd till kommuner. Utgångspunkten för detta har varit den ovan nämnda behovskartläggning som länsstyrelserna och MFD genomförde gemensamt under 2018.

Länsstyrelserna har spelat en väsentlig roll i arbetet med att ta fram metodstöden. Under processens gång har de bidragit med kunskap och inspel från kommunerna samt med egna erfarenheter av att arbeta med tvärsektoriella frågor såsom jämställdhet och mänskliga rättigheter. Länsstyrelserna har föreslagit kommuner som MFD bör studera för att presentera goda exempel kring funktionshinderspolitiska strategier och aktiv involvering. I spridningen av metodstöden, men även i arbetet med att utvärdera, utveckla och kvalitetssäkra innehållet, kommer länsstyrelserna att fortsatt spela en viktig roll.

Med metodstöden som grund har ett antal länsstyrelser genomfört utbildningar riktade till kommuner och regioner. MFD har medverkat vid

flera av dessa. Det stödjande arbetet utifrån metodstöden kommer att fortsätta och intensifieras under 2020.

Stärkt funktionshindersperspektiv i länsstyrelserna

Under hösten 2019 har MFD erbjudit utbildningar till länsstyrelsernas personal utöver de som arbetar i det gemensamma uppdraget. Utifrån behovskartläggningen 2018 samt undersökningar av intresse och behov hos länsstyrelserna har utbildningspaket om tillgänglighet i upphandling, webbtillgänglighet och tillgänglighet i byggd miljö tagits fram. Utbildningarna har genomförts som webinarier tillsammans med Upphandlingsmyndigheten, Myndigheten för digital förvaltning och Boverket. Varje webinarium har även innehållit en del där MFD introducerat ämnen som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Sveriges funktionshinderspolitik samt begrepp som tillgänglighet och delaktighet.

Webinarierna riktas mot medarbetare i länsstyrelsernas verksamhet som arbetar med exempelvis samhällsplanering, regional tillväxt, verksamhetsstöd, krisberedskap och kommunikation. I utvärderingar redovisar deltagarna i webinarier att de har fått ökade kunskaper både om den svenska funktionshinderspolitiken och de specifika områden som har lyfts i utbildningarna.

Webinarierna kommer att spridas genom bland annat MFD:s webb samt av de medverkande myndigheterna för att även nå kommuner, regioner och andra aktörer.

Webinarierna har också varit ett sätt för MFD att praktiskt utveckla ett koncept för att genomföra tillgängliga webinarier, en form som andra myndigheter har efterfrågat stöd och tips om.

Reflektioner

Arbetet i uppdraget

Samarbete med länsstyrelserna ger nya möjligheter

Samarbetet med länsstyrelserna innebär att kommuner och regioner får stöd i sitt funktionshinderspolitiska arbete utifrån sina egna förutsättningar och behov, på ett effektivare och ändamålsenligare sätt än vad som hade varit möjligt utan detta uppdrag. Samarbetet med länsstyrelserna har ett viktigt mervärde i form av deras regionala förankring och kompetens. Länsstyrelserna är en viktig och ansedd aktör i sina län och har stor erfarenhet av samordnande och stödjande uppdrag gentemot kommunsektorn. Länsstyrelserna har väl utarbetade kontakter med sina kommuner och regioner inom flera olika områden, också på de högsta politiska- och tjänstemannanivåerna. De har goda kunskaper om de regionala och kommunspecifika förutsättningar som kommuner och regioner verkar inom och har en geografisk närhet till sina kommuner och regioner som MFD saknar.

Det innebär att MFD genom länsstyrelserna får en kanal för att nå ut till kommuner och regioner som tidigare inte har varit möjlig. Samarbetet i uppdraget innebär också att funktionshindersperspektivet uppmärksammas och stärks i länsstyrelsernas organisation och övriga arbete.

Tack vare samarbetet med länsstyrelserna har MFD också kommit i kontakt med ett stort antal kommuner av olika storlek och med olika förutsättningar, även ett stort antal kommuner som inte har något funktionshinderspolitiskt arbete eller någon medarbetare med ansvar för området. MFD har träffat representanter på olika tjänstemannanivåer, politiska representanter och representanter från funktionshindersrörelsen. De kunskaper och erfarenheter som denna typ av möten ger är avgörande för att kunna utveckla ändamålsenliga stöd till kommuner och regioner.

Av minst lika stor vikt för MFD som de direkta kommunkontakterna är den kunskap som länsstyrelserna kan förmedla. Länsstyrelserna har omfattande kontakter med sina kommuner samtidigt som de förstår de lokala förutsättningarna och historiska och politiska kontexter vilket gör att de kan ge en mer sammansatt bild av kommunernas arbete. Detta gäller inte minst i de mindre länen, med färre och mindre kommuner, vilket är av särskild vikt då dessa kommuner ofta saknar personella resurser för att upprätthålla kontakt med MFD, delta i funktionshinderspolitiska sammanhang och liknande.

Ökad efterfrågan på stöd kräver metodutveckling

I och med uppdraget har kännedomen om MFD:s roll och arbete ökat bland kommuner och länsstyrelser. Detta har i sin tur lett till en ökad efterfrågan på stöd från MFD. MFD har mött den ökade efterfrågan med att utveckla och pröva fler sätt att genomföra utbildningar på distans, exempelvis webinarier och skypeföreläsningar samt utveckla koncept för att ge andra aktörer, såsom länsstyrelserna, möjlighet att genomföra utbildningar och ge andra typ av stöd till målgrupperna. Nya stödmaterial byggs i ökad omfattning digitalt för att enklare kunna målgruppsanpassas och förändras utifrån nya behov.

Varierande förutsättningar hos länsstyrelserna

Länsstyrelserna har olika förutsättningar att genomföra uppdraget. Ekonomiska resurser, förkunskaper hos ansvariga strateger och kunskap om funktionshinderspolitik i länsstyrelserna i stort varierar, liksom förutsättningarna hos kommunerna i de olika länen. För MFD är det därför av stor vikt att anpassa sitt stöd efter länsstyrelsernas behov och önskemål, men också att underlätta kommunikation och erfarenhetsutbyte mellan olika länsstyrelser och mellan länsstyrelser och andra relevanta aktörer.

De stora länsstyrelserna har större personella resurser vilket ger större möjligheter att bedriva ett aktivt arbete, samtidigt som de har fler kommuner i sina län. I de mindre länsstyrelserna kan emellertid

samarbete mellan olika pågående uppdrag vara enklare då organisationerna är mindre och många strateger är ansvariga för flera uppdrag på en gång.

Uppdraget skapar nya kontakt- och samverkansytor

Många kommuner, och funktioner inom kommuner, upplever sig isolerade i det funktionshinderspolitiska arbetet och uppger i möten, kartläggningar och på andra sätt att samverka med andra kommuner och aktörer sällan förekommer. Genom uppdraget skapas möjligheter till kontakter och samverka som annars inte hade funnits, samtidigt som dessa kontaktmöjligheter ges en viss tyngd då de bygger på ett uppdrag från regeringen där såväl länsstyrelsen som MFD kan ge stöd i arbetet.

Ökad statlig samverkan i länen

Genom uppdraget till länsstyrelserna och MFD får kommuner och regioner en signal om att det funktionshinderspolitiska arbetet är prioriterat av regeringen. Den statliga närvaron inom funktionshinderspolitiken har i och med uppdraget stärkts gentemot kommuner och regioner, vilket gynnar ett gemensamt arbete mot det nationella funktionshinderspolitiska målet på nationell, regional och lokal nivå.

Uppdraget innebär också en förbättrad möjlighet till statlig samordning i länen där länsstyrelsen fungerar som en kanal även för andra statliga myndigheter vars uppdrag har bäring på funktionshinderspolitiken. Exempelvis har Upphandlingsmyndigheten, Arbetsförmedlingen och Myndigheten för digital förvaltning genom uppdraget fått möjlighet att ge stöd till ett stort antal kommuner.

Möjligheterna att samordna det statliga stödet från flera myndigheter inom områden som berör funktionshinderspolitiken är en viktig del av uppdraget som kommer att utvecklas under 2020.

Avsaknad av samordnare skapar gemensamt ansvar

Ingen myndighet, varken MFD eller någon av länsstyrelserna, pekas ut som samordnande eller på annat sätt huvudansvarig i uppdraget. Alla tjugotvå medverkande myndigheter ska samarbeta på lika villkor. MFD:s bedömning är att detta fungerar väl. Såväl MFD som olika länsstyrelser har tagit på sig samordnande roller i olika skeden under uppdragets gång, vilket har fungerat på ett ändamålsenligt sätt. På grund av länsstyrelsernas varierande resurser har dock arbetsutskottet och andra samordnande funktioner som kräver en arbetsinsats utöver arbetet i det egna länet, kommit att domineras av de stora länsstyrelserna vilket medför att de mindre länsstyrelsernas perspektiv får mindre utrymme.

Funktionshinderspolitiskt arbete i kommuner och regioner

Långt kvar till målet

MFD:s bedömning efter uppdragets andra år är att kunskap och kompetens inom funktionshinderspolitiska frågor i kommunsektorn är mycket varierad såväl mellan kommuner som inom kommuner, mellan olika förvaltningar, funktioner och anställda. Detta gäller både kunskap om funktionshinderspolitik som en rättighetsfråga och om den nationella politiken. Detta gäller också icke-statliga initiativ av relevans för kommunsektorn såsom SKR:s positionspapper ”Funktionshinder och delaktighet” och kopplingen mellan funktionshinderspolitik och Agenda 2030.

Det råder också osäkerhet kring mer teoretiska områden såsom vad funktionshinderspolitik är och omfattar, vilka grupper som ingår, vad termen delaktighet innebär och på vilket sätt delaktighet och tillgänglighet relaterar till varandra.

Kunskap och kompetens varierar också stort inom mer konkret tillgänglighetsarbete, exempelvis hur man ordnar tillgängliga möten och konferenser och ställer relevanta krav i upphandlingar.

Utbildning och kompetenshöjning avgörande

Den varierade nivån på kunskap och kompetens är ett hinder för många kommuner att arbeta systematiskt med frågan. Det saknas ofta självförtroende att våga prioritera och ta tydliga beslut om vad som ska göras, och vad som inte ska göras. Detta leder till vaga eller alltför omfattande målformuleringar som de egna kommunala verksamheterna har svårt att tolka och omsätta i praktiskt arbete.

I vissa kommuner genomförs många insatser och projekt för att öka tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, men det saknas ofta systematik i arbetet. Insatser utförs där det finns en drivande person snarare än där de skulle ha störst effekt. Vidare saknas samordning mellan olika enheter och förvaltningar och uppföljning av resultat och effekt är bristfällig.

För att förbättra förutsättningarna för ett effektivt funktionshinderspolitiskt arbete i kommuner och regioner krävs därför fortsatta kunskaps- och kompetenshöjande insatser inom såväl övergripande funktionshinderspolitik som mer avgränsade praktiska områden, riktade till såväl politiker och kommunledning som mer verksamhetsnära personal.

Politiska prioriteringar och signaler nödvändiga

Funktionshinderspolitiken är politiskt lågt prioriterad i kommunsektorn vilket resulterar i svag styrning och begränsade mandat för dem som arbetar med frågan. Funktionshinderspolitiken prioriteras ofta ner till förmån för vad som uppfattas vara kommunal kärnverksamhet, verksamheter med tydliglagstiftning som LSS samt andra tvärsektoriella perspektiv med tydligare statlig styrning.

Många kommuner har inte någon funktion med uttalat ansvar att samordna eller driva frågorna. I de kommuner som har sådana funktioner saknar dessa ofta tydligt mandat att driva frågorna gentemot andra förvaltningar. Ibland saknar de även tydligt mandat inom den förvaltning funktionen är placerad på.

För att åstadkomma förändring inom kommunsektorn krävs troligen tydliga politiska prioriteringar på kommunal nivå, men också tydliga signaler från regeringen. Ett närliggande exempel är jämställdhetspolitiken, där utvecklingen inom området bland annat grundar sig i att olika regeringar prioriterat frågan högt och signalerat frågans vikt, inte bara gentemot statliga myndigheter och bolag men även mot offentlig sektor och samhället i stort.

Traditionell tolkning av funktionshinderspolitik begränsar det tvärsektoriella arbetet

Det funktionshinderspolitiska arbetet i kommuner och regioner tolkas ofta smalt och målgruppen uppfattas ofta vara personkretsarna i LSS eller de som har rätt till hjälpmedel. Funktionshindersfrågorna, även i de fall de explicit uttrycks som en rättighetsfråga, sorterar ofta under kommunernas socialförvaltning. Den smala tolkningen av funktionshindersfrågorna försvårar ambitionen att arbeta rättighetsbaserat och tvärsektoriellt.

Såväl MFD som länsstyrelserna behöver därför utveckla sitt arbete för att nå andra målgrupper än de traditionella. Stödjande insatser inom områden som upphandling och digitalisering är exempel på försök att bredda målgrupperna inom kommunerna som har slagit väl ut. Riktade inbjudningar till högre funktioner, politiska- och på tjänstemannanivå, i kommuner är ett annat exempel. I detta är länsstyrelsernas status och ställning i länen av stor betydelse.

Funktionshinderspolitiskt stöd i samarbete

Andra delrapporteringen av ett regeringsuppdrag om stöd till
kommuner och regioner

Myndigheten för delaktighet
Box 1210, 172 24 Sundbyberg
08-600 84 00
info@mfd.se
www.mfd.se
Nummer: 2019:11